

OSTRZEC (31) *vb pf*

-c (7), -dz (3).

o jasne; -é- (2) *KochPieś*, *SarnStat*, -e- *Mącz* (4).

inf ostrzéc (10). ◇ *fut* 1 sg ostrzegę (1). ◇ 3 sg ostrzeże (1). ◇ 1 pl ostrzeżemy (2); -emy : -émy *SarnStat* (1:1). ◇ 3 pl ostrzegą (1) *RejKup*, ostrzeżą (1) *ActReg* 143. ◇ *praet* 3 sg *m* ostrzegł (6). *f* ostrzegła (1). ◇ 3 pl *m pers* ostrzegli (3). ◇ *imp* 2 sg ostrz(e)ż (2). ◇ *con* 3 sg *f* by ostrzegła (1). ◇ *impers praet* ostrzeż(o)no (1). ◇ *part praet act* ostrzegszy (1).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVIII w.*

1. *Przestrzec kogoś, aby się miał na baczności; cavere, discavere Mącz* (14) : Ale Weneći oftrzegli powiádaiąc iż thám wzięto trućinę/ przeto fie Krol wyftrzegął. *BielKron* 327v; *Discaveo*, *Przeftzrec/ Oftrzec. Mącz* 90a.

ostrzec kogo (10): *BierEz* M3v; A thegofch dnya gdi vmarl nyebofzczik oftrzekl thego tho vbogyego y krążkzka yzeby vftąpil, kthorego vfluchali y vczyekl *LibMal* 1552/168, 1543/67v, 1548/141; Czart rad jż fprawami jda ana Pawła narzeka/ jż muřał Kupcza oftriecz. *RejKup* x7v; *KrowObr* 192; *BielKron* 327; *Cavere alicui*, *Oftrzec kogo/* też opátrzić áby fzkody nie wziął. *Mącz* 41d; obaczyli hnet fłuźebnicy páná Krákovfkiego/ iż pan Giżyczki s páná dworuie/ y hnet páná oftrzegli. *GórnDworz* S5. *Cf ostrzec kogo od czego.*

ostrzec kogo od czego (1): Y tho nie ieft *alienum* od cnoty/ y zgoła *animi ingenui*, vmieć fie zdrády drugiego vftzedz/ y od zdrády drugiego oftrzedz. *Phil* D2.

ostrzec w czym (1): *Cavere in iure*. Rády komu dodać/ álbo/ oftrzedz w práwie. *Mącz* 41d.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: aby (2), iżby (1)] (3): Item Valentemu Sklonowcza dał trzy wyerdunky za tho yfch gy oftrzegł aby byezal czo nadaley *LibMal* 1548/141, 1552/168; Prázány niektorzy z Taboru oftrzegli áby byli pogothowiu w nocy. *BielKron* 327.

a. *Ujawnić [ze zdaniem dopełnieniowym]* (1) : a czo bandą wyedzřał bycz fkodlywego yego *Crolewfkyey* myfołczy. y. pothomkom yego *Crolewfkyey* myfołczy, a corvnye polfkyey. tho oftrzegą *MetrKor* 40/174.

2. *Uchronić, ocalić, oszczędzić; wspomóc; defendere Mącz* (9) : [Sam Pan Bóg ostrzegł, że uszedł rękę onego tyrana *KromHist* 25.]

ostrzec czego (5): *LibLeg* 11/41; Albo biegay do vrzedu Iż oftrzegą tego błádu. Iż wfwem domu mam niepokoy A ftytm Lotrem czudnie rokuy. *RejKup* e5; *RejZwierc* 239v; W zamcích [*car*] nádzieię pokládał/ Ale y tych přetko ftrádał: Nie przyřzło mu do odřieczy: Głowy oftrzéc bárřiey grzeci. *KochPieś* 45. *Cf ostrzec czego komu.*

ostrzec kogo (2): Nápráwiła [*Drahomira*] też pogány w Prádze áby iákokolwiek mogli Krzeřciánfkie ludzie z Práři wygládzic/ gdzie thák chćieli vczynic/ ále Pan Bog oftrzegł Krzeřciány iż fie im obronili/ á pogan wiele zbili. *BielKron* 322v, 115.

ostrzec od czego (2): gđzye Márdofcheufz oftrzegł krolá od zábicia komornikow. *BielKron* 115; Bo co ieft nalepfzego iedno kto fwych czáfow/ Oftrzeze od fráfunkow/ á od wfzech niewczáfow *RejZwierc* 239v.

ostrzec czego komu [= przed kim] (1): nyemozełz oftrzecz pracze thwey żądze ku zbauyenyu zlemu duchouy yefzlyfz tey nyefkrył od uyadomołzczy ludzkyey *PatKaz III* 134v.

Ze zdaniem dopełnieniowym i okolicznikowym [w tym: by (1), aby (1)] (2): Iedno oftrzeż miły panie bych nie zbłądził *RejJóz F5v*; Solsticium pecori defendere, Oftrzec Opátzrić áby gorącość słónczna bydłu niefzkodzyłá. *Mącz 80a*.

3. Zastrzec, zapewnić, zabezpieczyć; cavere SarnStat (6) :

ostrzec u kogo (1): ActReg 8 cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

ostrzec co komu (1): y Rptey ostrzeżono wszystko, czegobyło potrzeba, przestalismy na tym y kazalismy aby z responsem y zkondytiami temi Cursor X Biskupa był odprawiony. *ActReg 143*.

ostrzec co czym (2): A iefli nie będą poślufzni/ tedy zápowiedziá to oftrzeżemy/ áby żaden nád wolá náłzę pod znákiem náłzym piéniędzy bitych y kowánych nie vżywał *SarnStat 409 [idem] 1131*; [I byłoby to przeciw przywilejom [...] pospolitym koronnym, któremi osobliwie to ostrzeżono, aby *dignitates et officia* [...] umniejszane nie były. *PismaPolit 193*].

ostrzec co w czym (2): y tak wresponse iako y wCondycyach ostrzeżá dignitatem naszę *ActReg 143*; by ínac ku iákim roftérkóm álbo zwádóm nie przyfzło: przeto iefł potrzebá pokóy pośpolity w tym oftrzedz. *SarnStat 128*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (2); zawsze: aby] (3): Iedna dac mu Confirmacyá ale ostrzegszy tak tu doma, iako y vPapieza aby to in futurum nie było. *ActReg 8; SarnStat 409, 1131; [PismaPolit 193]*.

4. Ustrzec się [czego] (1) : Ano pánie wielka to rzecz Kto chce tego práwie oftrzec By fie ninaczym niemylił Ná ítronę nic nieuchylił *RejRozpr D2*.

5. Zwrócić uwagę [czego] (1) : Oftrzełz nogi twey [*custodi pedem tuum Vulg Eccle 4/17*; Strzeż nogi twoiéy *WujBib*]/ iákoby wśzedł do domu Bożego *BielKron 80*.

Synonimy: 2. opatrzeć, uchronić; 3. zapewnić.

Formacje współrdzenne cf STRZEC.

Cf OSTRZEŻENIE, 1. OSTRZEŻONY